

Open sociogram voor primair onderwijs

Toelichting bij het Open sociogram, versie 2023

*De eerste versie van het Open sociogram heb ik in 2009 ontwikkeld en is voor het eerst in 2011 gepubliceerd in het boek *Bouwen aan je groep*. Het wordt sindsdien in het onderwijsveld gebruikt. Deze nieuwe versie sluit aan bij de inzichten uit *De groepscode: Zó werk je met groepen!**

Het Open sociogram is gratis te downloaden en te gebruiken indien er bronvermelding plaatsvindt. Voor een goed gebruik van het sociogram is inzicht in groepsprocessen belangrijk. Lees daarom vooraf *De Groepscode: Zó werk je met groepen!* **Het Open sociogram is te gebruiken vanaf de preadolescentie.**

Verskil met regulier sociogram

Reguliere sociogrammen brengen relaties binnen een groep in beeld, waarbij leerlingen gedwongen worden steeds leerlingen te noemen met wie ze graag spelen of werken, en leerlingen te noemen met wie ze niet graag spelen of werken. Voor de doelen die dergelijke sociogrammen dienen, zijn dat prima sociogrammen. Wil je echter een beeld krijgen van of de groep zich goed ontwikkelt (positief) of niet (negatief), dan werken deze sociogrammen minder of niet. Dit Open sociogram helpt een beeld te krijgen van de groep.

Hoe werkt het?

1. De leerlingen krijgen allemaal een leerlingenlijst met daarop alle namen van de leerlingen uit de klas. Zorg ervoor dat leerlingen niet bij elkaar kunnen kijken.
2. Vertel de leerlingen dat ze per kind kunnen aangeven of ze graag (smiley) of niet graag (blauw gezichtje) met een ander kind spelen, of dat ze daar niet echt een mening over hebben (tussenin). Dit vullen ze ook in voor het samen werken. Benadruk dat de leerlingen de uitslag niet van elkaar te zien krijgen. Geef ook aan waarom je het sociogram afneemt.
3. Neem de ingevulde leerlingenlijsten in.
4. Vul twee kruistabellen in (een voor samen spelen en een voor samenwerken): de namen van de leerlingen komen horizontaal en verticaal in de tabel te staan. Neem de eerste regel en neem de lijst van de betreffende leerling. Maak daarachter de hokjes GROEN wanneer de leerling een smiley heeft aangekruist. Maak een hokje ROOD als het blauwe gezichtje is aangekruist. Houd een hokje wit als de leerling neutraal heeft gescoord.

Het open sociogram is geen genormeerde meting. In het algemeen geldt:

- hoe roder de kruistabel, hoe negatiever de groep;
- hoe groener de kruistabel, hoe positiever de groep;
- hoe witter de tabel, hoe passiever de groep.

Verder kun je per leerling gegevens aflezen. Hoe kijkt een leerling naar andere leerlingen? Hoe wordt een leerling ervaren door de andere leerlingen? Leerlingen die bij andere leerlingen rood scoren in een positieve groep, vertonen ten opzichte van de groep veelal deviant gedrag. Informatie hierover vind je in paragraaf 2.5, 'Deviant gedrag' van *De groepscode: Zó werk je met groepen!*

Vragen over het open sociogram? Neem via contact op de site www.renevanengeleneducatie.nl.

Open sociogram – Leerlinglijst primair onderwijs

Naam: _____

Groep: _____

Hieronder staan de namen van alle andere leerlingen. Kun je leuk met hem of haar **spelen**? Zet dan een kruisje bij het lachende gezichtje. Vind je het niet leuk om met hem of haar te spelen, zet het kruisje dan bij het sip kijkende gezichtje. Zit het ertussenin, zet daar dan het kruisje. Zet op dezelfde manier kruisjes voor het samen **werken**.

Nr.	Naam	Samen spelen op school			Samen werken op school		
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							
26							
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							